

низку питань та проблем з якими стикається в сьогоденні вчитель та допоможуть виховати справжню людину. Педагогічні ідеї нашого земляка звучать актуально та злободенно і тому, ми мусимо застосовувати їх в умовах сучасної освіти. Спадщина В. Сухомлинського стосується найважливіших проблем НУШ і допомагає їхньому вирішенню.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський, В.О. Вибрані твори. В 5 т. Том 5. Статті. К. Радянська школа, 1977. 639 с.
2. Концепція нової української школи: Рішення колегії МОН України від 27.10.2016 №10. URL: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konceptziya.pdf>
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. К. : Рад. шк., 1968. 198с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. К. : Радянська школа., 1988. 310 с.

Анна СОЛОМКО

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ЩОДО ВИХОВАННЯ ПРАЦЕЮ У СПАДЩИНІ А. МАКАРЕНКА

Постать А. Макаренка належить до ряду відомих педагогів усіх часів і народів. Його творчість – феномен в історії вітчизняної та світової культури, у розвитку світової педагогічної теорії і практики. Його ім'я та педагогічні ідеї відомі усьому світові, знають їх в Англії, Америці, Німеччині, Франції, Японії, Китаї, на Кубані, у В'єтнамі, Болгарії, Чехії, Словаччині, Польщі, Угорщині; його твори видаються багатьма мовами світу

Дослідженням педагогічної спадщини А. Макаренка займалась велика кількість учених, які аналізували різні аспекти його виховної системи, творчої і практичної діяльності. Серед них варто виділити таких як: Г. Жураковський, І. Зязюн, В. Кумарін, М. Красовицький, М. Ніжинський, М. Ярмаченко та інші. Слід зазначити, що ідеї А. Макаренка у своїх дослідженнях використовували та підтримували актуальність і їх світове значення такі відомі зарубіжні науковці, як Б. Бейкер, Дж. Данстен, Г. Хілліг та інші.

Мета статті – схарактеризувати педагогічні ідеї щодо виховання працею у спадщині А. Макаренка.

У педагогічних колах, а також серед тих, кому не байдуже майбутнє своєї держави часто можна почути риторичні запитання: в чому ж секрет досвіду А.Макаренка, невже він так і залишиться неповторним? Дехто вагається щодо цього, але якщо усвідомити те, що собою являли 20–30-і роки ХХ ст. в історії нашої країни, важко збагнути глибинну суть досягнутого видатним педагогом. Про це свідчать спогади свідків, його вихованців, їх подальший життєвий шлях [1, с. 11].

Педагогічна система А. Макаренка розкриває безліч суперечностей навчально – виховного процесу, які характеризують особливості функціонування моралі та моральних норм в учнівському колективі. Це суперечність між моральними нормами колективу, усвідомлення їх об'єктивної необхідності з боку кожного учня, між покаранням і захищеністю особистості в колективі, між вимогливістю до кожного учня і формуванням його почуття відповідальності, між «рухом вперед» і «гальмуванням», серед усієї системи розбіжностей він підкреслює незгоду, яка існує в школі між «бурхливими, сильними, гарячими натурами» і нудотою дитячого колективу, нездатного до самостійного розвитку.

У своїй практиці педагог провів значні дослідження у «теорії дисципліни». Спираючись на його досвід, можна зазначити, що дисципліна значно укріплює моральні норми, які захищають права людей і гарантує їх недоторканість. Дотримання установленого режиму формує важливі звички у поведінці особистості. Він доклав зусилля, щоб донести до свідомості учнів «елементи логіки дисципліни», яка була усвідомленням того, що «дисципліна це свобода, вона ставить особистість у більш захищене, вільне положення і створює повну впевненість у своєму праві і можливостях саме для кожної особистості». Скоріш за все це розуміли саме ті діти, котрі відчули на собі весь тягар без дисциплінарного життя, і його активістами були саме ті юнаки, які у своєму житті зазнавали від анархії недисциплінованого суспільства [2].

Педагогічна система А. Макаренка – це складна сукупність ідей і практичних рішень, основними з яких є:

- зміст виховання як суспільного явища;
- єдність виховання і життя;
- колектив як метод виховання;
- зв'язки колективу й особистості;
- самоврядування у колективі;
- зв'язок навчання із працею;
- всебічний розвиток особистості;
- роль сім'ї у вихованні дітей.

Необхідно зазначити, що особливе місце у педагогічній системі А. Макаренка посідає саме трудове виховання дітей і молоді, підготовка їх до самостійного життя і трудової діяльності. Маємо підкреслити, що на його думку, трудове виховання – це важливий засіб всебічного розвитку людини. Спираючись на досвід своїх попередників, А. Макаренко сміливо брався за розв'язання педагогічних проблем. Він зазначав, що любов до праці та вміння працювати не передаються спадково і не даються людині від природи, а виховуються в дитячі та юнацькі роки. У статті «Виховання у праці» А. Макаренко писав: «Лише участь у колективній праці дає змогу людині виробити правильне моральне ставлення до інших людей, родинну любов і дружбу до кожного трудящого, обурення та осуд у ставленні до ледаря, до людини, яка ухиляється від праці» [3, с. 316].

У своїй педагогічній практиці та спробах її теоретичного узагальнення А. Макаренко особливу увагу надавав ролі вчителя в освітньому процесі, висував до нього певні вимоги. Зокрема, вчитель повинен мати добру професійну і педагогічну підготовку, бути ініціативним, гуманним, чуйним, вимогливим до себе і до учнів активним, енергійним, життєрадісним, працювати творчо, вміти аналізувати свою роботу і вивчати досвід інших фахівців, не боятися труднощів, мати педагогічний такт. Щоб стати добрим педагогом, потрібно багато працювати над собою.

Як зазначає А. Макаренко – дітей найбільше захоплюють знання, майстерність, «золоті руки», уміння, навички, небалакучість і відсутність фрази, а також постійна готовність до роботи. Але якщо ж, в учителя цих якостей немає, і він тільки вимагає від учнів, кричить на них, предмета, якого навчає не знає – тоді у такого педагога все закінчується «браком», - наголошував він у своїй «Педагогічній поемі» [3, с. 317].

Враховуючи особливості ситуації та особистості якості учнів, А. Макаренко, вважав, що педагог щоразу знаходить свій виховний спосіб, який більшою мірою, ніж інші, може змінити поведінку учня, тобто вчитель має знайти найкращий варіант, внести свою поправку до загального методу, при цьому він має використовувати колектив, ситуацію, фактор часу тощо.

Наведемо методи, які застосував А. Макаренко:

- Прийом – «атака в лоб», різновиди «атаки в лоб». Його А. Макаренко застосовував до вихованців сильних духом.

- Метод «обхідного руху», коли в колективі всі проти однієї особи. Таким чином людина може зламатися, тому що вона залишається без захисту.
- Вагомим засобом виховання А. Макаренко вважав «вплив словом». Він навчився вимовляти прості слова і фрази («добрий день», «іди сюди», «можеш йти» та інші) з двадцятьма нюансами.
- Він надавав великого значення педагогічній техніці, елементи якої довів і використовував практично.
- А. Макаренко вважав, що немає і не може бути якогось відокремленого та універсального педагогічного засобу, всі методи та засоби виховання динамічні, діалектичні, і ефект кожного з них багато в чому залежить від того, ким, коли і в якій конкретній ситуації, стосовно яких вихованців вони застосовні.
- Також він виступав проти спроб виховувати особистість частинами, відстоював принцип комплексності у вихованні.
- Не можна спочатку вести трудове виховання, потім естетичне, потім моральне, ідейно-політичне тощо. Також відділяти навчання, працю, дозвілля. Все має йти у єдності.
- Також оригінальним є «метод перемикання пристрастей» чи перспектив [4].

Варто зауважити, що ці методи є актуальними в наш час, їх повинні застосувати у навчальному процесі вчителі. Тому що, на мою думку, вони мають певний сенс у вихованні учнів.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що досвід А. Макаренка проілюстрував, що кожен має право на щасливе життя і творчість. Він присвятив своє життя, талант творенню людини. Я впевнено можу сказати, що постать А. Макаренка є сталомом мужності, розуму, досвіду, та утілює в собі культуру свого народу, він зумів передати її наступним поколінням і показав, як знайти вихід у тій чи іншій ситуації, що могла б виникнути педагогічній практиці. Його педагогічна спадщина та погляди на виховання актуальні й сьогодні.

Можна ще багато чого говорити про цю відому постать, але й сказане вище доводить ту думку, що А. Макаренко був геніальною людиною того часу.

Список використаних джерел

1. А.С. Макаренко – видатний педагог ХХ століття. Полтава. 1999. 187 с.
2. Макаренко А.С. Сочинения. М., 1951. С.136–138.
3. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. 2006. 421 с.
4. Макаренко А.С. Сочинения: В 7 т. Т. 1. М.: АПН РСФСР, 1957. 783 с. Режим доступу: <https://mirotdelka.ru/pedagogical-views-of-anton-semyonovich-makarenko-term-paper-pedagogical-system-of-anton-semenovich-makarenko.html>

Лариса КОВАЛЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ В. СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі розвитку освіти від нас, педагогів, потребується бажання удосконалюватися, здатність розвивати свою професійну кваліфікованість, вчитися впродовж всього життя. Сьогоднішнє суспільство ставить перед освітянами завдання підготовки грамотних, толерантних і творчих людей, які самостійно приймають рішення, роблять вибір, вирізняються мобільністю і конструктивністю, здатні до взаємодії з людьми, відповідальні, є конкурентно спроможними.